

РЕШЕНИЕ

№ 13786

гр. С., 01.12.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 167 СЪСТАВ, в публично заседание на десети ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: КРИСТИЯН Р. ТРЕНДАФИЛОВ

при участието на секретаря АЛБЕНА Н. КИТАНОВА
като разглежда докладваното от КРИСТИЯН Р. ТРЕНДАФИЛОВ Гражданско дело № 20221110136811 по описа за 2022 година

Предявени са активно субективно и обективно кумулативно съединени установителни иски с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 и 3 ЗЗД вр. чл. 22 ЗПК вр. чл. 10а, ал. 2, чл. 11, ал. 2 ЗПК, чл. 11, ал. 1, т. 9а, т. 10, т. 12 ЗПК и чл. 33а ЗПК за прогласяване за нищожен на договор за потребителски паричен кредит, сключен на 22.08.2016 г., както и осъдителни иски с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД.

Ишците М. Р. И. и И. Р. И., чрез адв. М., извеждат съдебно предявените субективни права при твърденията, че са наследници по закон - дъщери на Р.И.М., който на 22.08.2016 г. сключил с ответника договор за потребителски паричен кредит при следните параметри и условия: 8000 лв. – главница; 3763,20 лв. – застрахователна премия; 280 лв. – такса ангажимент, платим на 84 месечни вноски, всяка от които в размер на 196,93 лв., обща стойност на плащанията – 16 542,12 лв., с годишен процент на разходите – 16,44% и лихвен процент от 14,12%. Поддържат, че процесният договор за кредит се характеризирал като потребителски по смисъла на ЗПК, поради което следвало да бъде съобразен с изискванията на посочения специален закон. Твърдят, че договорът за потребителски кредит бил сключен в нарушение на редица императивни разпоредби на ЗПК – чл. 10а, ал. 2, чл. 11, ал. 2 ЗПК, чл. 11, ал. 1, т. 9а, т. 10, т. 12 ЗПК и чл. 33а ЗПК, поради което на основание чл. 22 ЗПК същият бил недействителен. Сочат, че наследодателят им – кредитополучател Р.И.М., починал на 25.09.2021 г., като преди това изплатил по договора сума в общ размер на 12 177,65 лв. Съобразно нормата на чл. 23 ЗПК, при недействителност на договора за кредит, длъжникът дължал да възстанови на кредитора само чистата стойност на предоставения финансов ресурс, която е в размер на 8000 лв., като недължимо събрана се явявала сумата от 4 177,65 лв. за заплащане на договорни лихви. Ето защо молят съда да уважи предявените иски, като прогласи процесният договор за нищожен и осъди ответника да заплати на всяка от ищите сумата в размер на 2088,82 лв., представляваща половината от общата сума в размер на 4 177,65 лв. – недължимо платена по договора за кредит, ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на исковата молба – 07.07.2022 г. до окончателното изплащане на сумата. Претендират разноски.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът „БНП Париба Пърсънъл Файненс С.А., клон България“ КЧТ, чрез юрк. М., е подал отговор на исковата молба, с който оспорва

предявените искове като недопустими, евентуално – неоснователни, по подробно изложени съображения. Твърди, че правоотношението между Р.И.М. и „БНП Париба Пърсънъл Файненс“ С.А., клон България, възникнало въз основа на горесцитирания договор за кредит, било приключило на 28.05.2021 г. с пълно погасяване на заема от кредитополучателя преди настъпване на смъртта му на 25.09.2021 г. В тази връзка не били налице каквито и да било права или задължения по процесния договор, които да преминават към законните наследници на Р.И.М.. Неоснователни били твърденията на ишците за нарушение на посочените разпоредби от ЗПК. Релевира възражение за погасяване по давност на претенцията в частта за възстановяване стойността на таксата от 280 лв., тъй като същата била удържана при усвояването на кредита на 22.08.2016 г. и безспорно бил изтекъл срокът по чл. 110 ЗЗД. Поддържа, че е погасена по давност и претенцията на ишците по чл. 55 ЗЗД. Ето защо моли съда да отхвърли предявените искове. Претендира разноски.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства по свое убеждение и съобразно чл. 235 ГПК във връзка с наведените в исковата молба доводи и възраженията на ответника, намира от фактическа страна следното:

По исковете с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 и 3 ЗЗД вр. чл. 22 ЗПК вр. чл. 10а, ал. 2, чл. 11, ал. 2 ЗПК, чл. 11, ал. 1, т. 9а, т. 10, т. 12 ЗПК и чл. 33а ЗПК:

По делото не е спорно, че на 22.08.2016 г. между "БНП Париба Пърсънъл Файненс" ЕАД (заличен търговец преди процеса, чиито правоприменик е ответникът) и Р.И.М. бил сключен договор за потребителски паричен кредит, отпускане на револвиращ потребителски кредит, издаване и ползване на кредитна карта PLUS - *****. В частта "Параметри и условия" от процесния договор е посочено, че размерът на кредита е 8000 лв., застрахователната премия - 3763,20 лв., таксата ангажимент - 280,00 лв. (срещу която кредиторът фиксира лихвеният процент за срока на договора и която удържа от общия размер на кредита – чл. 2 от Условието по договора), погасителните вноски - 84 бр., размерът на погасителната вноска - 196,93 лв., общата стойност на плащанията - 16 542,12 лв., годишният процент на разходите - 16,44 %, лихвеният процент - 14,12 %.

По делото не се спори, че отпуснатата сума по кредита е била усвоена от кредитополучателя, като при усвояването на кредита кредиторът е удържал такса ангажимент в размер на 280 лв. Не се спори също така, че по процесния договор кредитополучателят е изплатил на кредитодателя сумата от 12 177,65 лв.

По делото са представени като доказателство и Условия по договора за кредит, които са подписани на 22.08.2016 г. от кредитополучателя Р.И.М..

Със заявление от 24.08.2016 г. Р.И.М. е декларирал, че желае прекратяване на действието на застрахователното си покритие по кредит с номер PLUS – ***** и се отказва от възможността да претендира за извършване на застрахователно плащане.

На 28.05.2021 г. между кредитополучателя Р.И.М. и ответника „БНП Париба Пърсънъл Файненс С.А., клон България“ КЧТ било сключено споразумение за пълно предсрочно погасяване на процесния договор за потребителски кредит PLUS – *****, по силата на което договорът бил изменен, като било посочено, че останала за заплащане непросрочена главница по кредита в размер на 3610,94 лева, която била заплатена на 28.05.2021 г. от Р.И.М., видно от представеното нареждане за касов паричен превод.

Не е спорно по делото, че Р.И.М. е починал на 25.09.2021 г., като оставил за наследници по закон своите дъщери – ишците М. Р. И. и И. Р. И..

По делото е представена от ответника справка за осъществените от Р.И.М. плащания с отразени погашения по елементи, от която се установява, че размерът на погасителната вноска е 152,13 лв. (включваща главница и лихва), с падеж на първата вноска на 20.10.2016 г. и падеж на последната вноска на 20.05.2021 г.

При така установените факти и обстоятелства, настоящият съдебен състав приема от правна страна следното:

Сключеният между наследодателя на ищците и ответника договор за потребителски кредит намира своята правна регламентация в ЗПК, като според легалната дефиниция, дадена в разпоредба на чл. 9 ЗПК, въз основа на договора за потребителски кредит кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане срещу задължение на длъжника - потребител да върне предоставената парична сума. Условие за действителност на процесния договор е писмената форма - чл. 10, ал. 1 ЗПК. За да се отговори на въпроса дали договорът е нищожен поради противоречие със закона следва да се имат предвид разпоредбите на глава шеста от ЗПК - "Недействителност на договора за потребителски кредит, неравноправни клаузи", според които всяка клауза в договор за потребителски кредит с фиксиран лихвен процент, която определя обезщетение за кредитора, по-голямо от посоченото в чл. 32, ал. 4, е нищожна, а когато не са спазени изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7-12 и 20 и, ал. 2 и чл. 12, ал. 1-9, договорът за потребителски кредит е недействителен.

Ищците поддържат, че договорът е недействителен на основание чл. 26, ал. 1, предл. първо ЗЗД, вр. чл. 22, вр. чл. 11, ал. 1, т.9а, т. 10, т. 12 ЗПК, чл. 11, ал. 2 ЗПК. Съгласно т. 10 на чл. 11 ЗПК договорът трябва да съдържа годишният процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на ГПР по определения в приложение № 1 начин. Изискването на закона за посочване на годишния процент на разходите има за цел да защити правата на потребителите на услугата като гарантира информирането им за максималната цена, която те биха заплатили за услугата, за периода на погасяване на кредита. Тази цена включва всички оправдани разходи за кредитодателя, които той, като професионалист в тази област, следва да предвиди към момента на сключване на договора, примерно изброени в чл. 19, ал. 1 от ЗПК (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора). Възнаграждението за кредитодателя (възнаградителна лихва) за ползвания от страна на потребителя паричен ресурс е само един от компонентите на ГПР, а останалите, както беше посочено, са онези предвидими и оправдани разходи за кредитодателя за предоставяне на услугата. В този смисъл при липса на други разходи, различни от възнаградителната лихва, законът (чл.19, ал. 4 от ЗПК) следва да се тълкува в смисъл, че посоченият пределен размер не може да бъде законово основание за уговаряне на лихва равна на пет пъти размера на законната лихва.

За да изпълни задължението си за информиране на потребителя кредитодателят е достатъчно да посочи в договора ГПР в проценти и общата дължима по договора сума - сборът от общия размер на кредита и общите разходи по кредита за потребителя (§ 1, т. 2 от ДР на ЗПК), без да е необходимо да бъдат сочени конкретните компоненти. Това посочване е достатъчно, за да гарантира информираността на потребителя за това колко ще заплати за услугата през срока на действие на договора, и възможността да извърши преценка на цената. Неоснователни са доводите на ищците, че договорът не отговарял на изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, тъй като бил посочен годишен процент на разходите, но не било ясно нито какво включва, нито как е формиран. В Решение № 106 от 3.06.2022 г. на ВКС по гр. д. № 3253/2021 г., III г. о., ГК и Решение № 50174 от 26.10.2022 г. на ВКС по гр. д. № 3855/2021 г., IV г. о., ГК, е прието, че съгласно § 2 от ДР на ЗПК, този закон въвежда разпоредбите на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. В т. 10, параграф 2, буква "з" от Директивата се предвижда, че в договора за кредит трябва да се посочат само размерът, броят и периодичността на дължимите погасителни вноски и когато е уместно, редът на разпределение на вноските между различни неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването.

Според чл. 10, параграф 2, буква "и" и параграф 3 от Директивата само при наличие на искане от потребителя кредиторът е длъжен безплатно да му предостави извлечение под формата на погасителен план. В т. 3 на решението на Съда на Европейския съюз от 9.11.2016 г. по дело C-42-15 Home credit Slovakia a. s. срещу Klara Biroova е дадено тълкуване на чл. 10, параграф 2, букви "з" и "и" от Директивата. Тези разпоредби трябва да се тълкуват в смисъл, че в срочния договор за кредит, предвиждащ погасяването на главницата чрез последователни вноски, не трябва да се уточнява под формата на погасителен план каква част от съответната вноска е предназначена за погасяването на тази главница. Според чл. 633 от ГПК това решение на Съда на Европейския съюз е задължително за настоящия състав. Ето защо следва да се приеме, че само при наличие на искане от потребителя кредиторът е длъжен безплатно да му предостави извлечение под формата на погасителен план. Когато не са приложими различни лихвени проценти, не е необходимо в погасителния план да се съдържа посочване отделно на главницата и лихвите, които се погасяват с погасителната вноска.

В конкретния случай договорът за потребителски кредит съдържа информацията, посочена в т. 10 на чл. 11 ЗПК - посочен е годишен процент на разходите - 16.44 %, който е в границите, определени в чл. 19, ал. 4 ЗПК (не е по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения) и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора. Представени са Условия по договора, подписани на 22.08.2016 г. от кредитополучателя Р.И.М. на всяка страница (л.6-8 от делото), поради което са неоснователни доводите на ищците в обратна насока. Същественото по спора е каква е окончателната воля на кредитополучателя, а тя е конкретизирана с полагането на подпис на всяка една от страниците на договора и условията към него. Налице са и другите изисквания ЗПК - изготвен е и погасителен план, съдържащ информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски (подписан от кредитополучателя) - изискване на чл. 11, ал. 1, т. 7 и т. 11 ЗПК. Предвидена е възможността на кредитополучателя да се откаже от кредита в определен срок, налице е информация за размера на лихвения процент (чл. 11, ал. 1, т. 20 от ЗКП). Установен е фиксиран лихвен процент изключващ необходимостта да се съдържа методика за изчисляване на референтен процент, съгласно чл. 33а ЗПК (чл. 11, ал. 1, т. 9а). С оглед изложеното не е налице соченото от ищците основание за недействителност на договора поради противоречие с конкретни разпоредби на ЗПК (в този смисъл е Решение № 1440 от 27.02.2019 г. по в.гр.д. № 9176/2018 г. по описа на СГС, IV-Г въззивен състав и др.).

От т. 2 на Условията по договора става ясно, че срещу плащане на такса ангажимент кредиторът фиксира лихвения процент за срока на договора. В т. 3 от Условията на договора се пояснява, че погасителните вноски съставляват изплащане на главницата по кредита, ведно с надбавка, покриваща разходите и печалбата на кредитора, лихвеният процент е фиксиран, а началната дата за изчисляване на годишния процент от разходите е датата на подписване на договора, като се приема, че годината има 365 дни. В чл. 11 е предвидено право на потребителя от отказ от договора при конкретно посочени условия. Следователно договорът за потребителски кредит е сключен при фиксиран, а не при променлив лихвен процент. В този случай не е необходимо да се разграничава каква част от месечна погасителната вноска е предназначена да погаси главницата и каква част-лихвата. Ето защо разпоредбите на чл. 11, ал. 1, т. 11 и т. 12 от ЗПК не са нарушени. Спазени са и нормите на чл. 11, ал. 1, т. 10 и 20 от закона, тъй като са посочени годишният процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит и е предвидено право на отказ на потребителя от договора, като са посочени условията, при които се упражнява това право. Ето защо договорът за потребителски кредит не е недействителен на основание чл. 22 от ЗПК (в този смисъл е **Решение № 106 от 3.06.2022 г. на ВКС по гр. д. № 3253/2021 г., III г. о., ГК**, в което е прието, че не е недействителен договор за кредит със следните "Параметри и условия":

размер на кредита 8000 лв., такса ангажимент 280 лв., брой погасителни вноски-60, размер на погасителната вноска 221,89 лв., обща стойност на плащанията 13 313,60 лв., годишен процент на разходите 17,60% и лихвен процент 14,90%).

Доводите на ищците за недействителност на договора биха били евентуално основателни, ако бе несъмнено установено по делото, че наследодателят им е заплащал застрахователната премия, която е следвало да бъде включена в ГПР и липсата на този разход в договора при изчисляването на ГПР би било в противоречие с императивната разпоредба на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. В разглеждания случай, обаче, от доказателствата по делото несъмнено се установява, че в тази част договорът е бил изменен, като два дни след сключването му - на 24.08.2016 г. Р.И.М. е прекратил действието на застрахователното си покритие по кредит с номер PLUS – ***** и се е отказал от възможността да претендира за извършване на застрахователно плащане. Това се установява и от представената по делото справка за плащания, от която е видно, че още от първата погасителна вноска **не е била начислявана и заплащана сума за застрахователна премия**. Ето защо в конкретния случай не може да се приеме, че процесният договор е в противоречие с разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК.

Само за пълнота следва да се отбележи, че не е налице и противоречие с добрите нрави. Съгласно разясненията, дадени в Тълкувателно решение № 1/2009 г. ОСТК, ВКС, добрите нрави са неписани и несистематизирани морални правила без конкретика, но които изхождайки от принципа за справедливост са общоприети в обществото и субектите на правото следва да се ръководят от тях. Въпреки тяхната абстрактност законът им е придал правно значение, защото правната последица от тяхното нарушаване е приравнена с тази на противоречието на договора със закона (чл. 26, ал. 1 ЗЗД). Следва да се има предвид, че кредиторът-ответник попада в обхвата на определението за небанковите финансови институции по смисъла на чл. 3, ал. 1, т. 3 ЗКИ. Те не са подчинени на регистрационен режим в БНБ, а на лицензионен. Върху небанковите институции не се упражнява постоянен надзор, а тяхната дейност е уредена с подзаконов нормативен акт - Наредба № 26 от 23.04.2009 г. за финансовите институции. Основната им характеристика, която предполага и посочените различия с банките е, че те отпускат заеми със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими начини. Поради тази причина тяхната дейност не би могла да бъде финансирана от друго място освен от лихвоносни заемни средства поради което и лихвите по тях са по-високи от тези предлагани от банките. От друга страна в случая се касае за възнаградителна лихва, т.е. парите, за ползването на които се дължи лихва се наричат "капитал". Още с параграф 1 от ПМС № 72/08.04.1994 г. е отменено ПМС № 1238/25.06.1951 г. за определяне максималният процент на договорните лихви. Въпреки разпоредбата на чл. 10, ал. 2 ЗЗД, че лихви могат да се уговорят до размер, определен от МС, такъв подзаконов акт все още не е издаден и принципно за страните не съществува пречка да уговорят възнаградителна лихва над размера на законната лихва. Отчитайки, че възнаградителната лихва е цена за предоставеното ползване на заетата сума, както и конкретния ѝ размер, който е следвало да бъде върнат в относително кратък срок и съобразявайки се с обстоятелството, че се касае за необезпечен кредит, предоставен от финансова институция, която се издържа само и единствено от това, настоящият състав счита, че размерът на лихвения процент от 14,12 % при потребителски заем от 8000 лв., със срок на ползване от 84 месеца не противоречи на добрите нрави, тъй като е обясним с разходите, които прави заемодателя, както и с риска, който носи, а също и с размера на добросъвестно очакваната от сделката печалба и при отчитане на факта, че се касае за необезпечено вземане, с единствен длъжник по него (в този смисъл е Решение № 1440 от 27.02.2019 г. по в.гр.д. № 9176/2018 г. по описа на СГС, IV-Г въззивен състав и др.).

В същия смисъл следва да бъде направена и преценката за нищожност поради противоречие на добрите нрави по отношение на ГПР. Според чл. 19, ал. 4 ЗПК годишният размер на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по

просрочените задължения в левове. По конкретния договор той е определен на 16,44 %, а размерът на законната лихва е 10 %, което показва, че не надвишава нейният петкратен размер, т.е. не е налице нарушение на законовото изискване, както и на добрите нрави, тъй като уговореният процент на "оскъпяване" на заетите парични вноски не злепоставя интереса на икономически по-слабата страна в облигационното отношение.

С оглед изложеното, исковите за прогласяване нищожността на договора за потребителски кредит се явяват неоснователни, поради което следва да бъдат отхвърлени.

По исковите с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД:

Фактическият състав на чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД изисква предаване, съответно получаване на нещо при начална липса на основание.

Съгласно разпоредбата на чл. 23 ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихви или други разходи по кредита.

По делото не е формиран извод за нищожност на процесния договор за кредит, поради което предявените искове с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да върне на всеки от ищите сумата от по 2088,82 лв. – платена при начална липса на основание – нищожен договор за потребителски кредит от 22.08.2016 г., ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба на 07.07.2022 г., до окончателното плащане, са неоснователни и следва да бъдат отхвърлени.

Относно разноските в производството:

При този изход от спора, на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, право на разноски има единствено ответникът, който претендира присъждане на юрисконсултско възнаграждение, което на основание чл. 78, ал. 3 и ал. 8 ГПК вр. чл. 37 ЗПП вр. чл. 25, ал. 1 НЗПП съдът определя в размер на 100 лв.

При тези мотиви СРС,

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявените от М. Р. И., ЕГН *****, с адрес: гр. С., ж.к. „Л.“, бл. 743, вх. 1, ет. 2, ап. 4, и И. Р. И., ЕГН *****, с адрес: гр. С., ул. „Т.“, бл. 025, вх. „А“, ет. 8, ап. 40, срещу „БНП Париба Пърсънъл Файненс С.А., клон България“ КЧТ, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С., ж.к. „Младост-4“, Бизнес парк С., сгр. 14, искове с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 и 3 ЗЗД вр. чл. 22 ЗПК вр. чл. 10а, ал. 2, чл. 11, ал. 2 ЗПК, чл. 11, ал. 1, т. 9а, т. 10, т. 12 ЗПК и чл. 33а ЗПК за прогласяване за нищожен на договор за потребителски паричен кредит PLUS – ***** от 22.08.2016 г., поради противоречие със закона и добрите нрави.

ОТХВЪРЛЯ предявените от М. Р. И., ЕГН *****, с адрес: гр. С., ж.к. „Л.“, бл. 743, вх. 1, ет. 2, ап. 4, и И. Р. И., ЕГН *****, с адрес: гр. С., ул. „Т.“, бл. 025, вх. „А“, ет. 8, ап. 40, срещу „БНП Париба Пърсънъл Файненс С.А., клон България“ КЧТ, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С., ж.к. „Младост-4“, Бизнес парк С., сгр. 14, искове с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД за осъждане на „БНП Париба Пърсънъл Файненс С.А., клон България“ КЧТ да върне на М. Р. И. и И. Р. И., в качеството им на наследници на Р.И.М., сумата от **по 2088,82 лева** – платена при начална липса на основание – нищожен договор за потребителски паричен кредит PLUS – ***** от 22.08.2016 г., ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба на 07.07.2022 г., до окончателното плащане.

ОСЪЖДА М. Р. И., ЕГН *****, с адрес: гр. С., ж.к. „Л.“, бл. 743, вх. 1, ет. 2, ап.

4, и И. Р. И., ЕГН *****, с адрес: гр. С., ул. „Т“, бл. 025, вх. „А“, ет. 8, ап. 40, да заплатят на „БНП Париба Пърсънъл Файненс С.А., клон България“ КЧТ, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С., ж.к. „Младост-4“, Бизнес парк С., сгр. 14, на основание чл. 78, ал. 3 и ал. 8 ГПК вр. чл. 37 ЗПП вр. чл. 25, ал. 1 НЗПП, сумата от **100 лева**, представляваща юрисконсултско възнаграждение за производството пред СРС.

Решението може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____